

HAVET OG MENNESKET

TIL LÆREREN

Tema: Havet og døden - Vikinge-poesi om at miste

Målgruppe: 7. – 9. klasse.

Fag: Dansk, historie og billedkunst

Mål: Målet er at:

- give eleverne en forståelse for den stemning og fortælling, der findes i digte og poesi fra en før-skriftlig kultur.
- skabe en erkendelse af, at menneskelige følelser har noget universelt og tidstypisk over sig. Druknedøden var en almindelig og stadig frygtet dødsårsag blandt fiskerfamilier. Enhver kan nikke genkendende til forældres sorg over at miste et barn. Ved at kombinere billeder og elevernes egen ny-oversættelse, får eleverne mulighed for at lave et kunstnerisk og nutidigt greb på en meget gammel digtertradition.

Tidsforbrug: 2-3 timer ved Moesgård strand. Derudover forberedelse i klassen.

Baggrund: I vikingetiden nød poesi og digtning stor anseelse. Man mente, at skjalde-evnen var en gave fra guderne og de personer, som havde evnen, havde en tæt forbindelse til den anden verden. Skjalde var derfor personer med høj status og var ofte tilknyttet adlen og kongernes hird (følge). En af de mest berømte skjalde var Egil Skallagrímsson (910 - 994). Hans liv og levned er beskrevet i *Egil Skallagrímsson Saga*, der rummer mange af hans digte, heriblandt *Sønnetabet*. Skjaldedigtning er yderst komplekst og kræver meget af digteren. Dels er digtet bundet til bestemte regler for linjeantal, bogstavsrím (kaldet stavrim) samt rimbærende stavelser og versepar. Det giver en rytmisk og flydende tale. Det er tydeligt, at disse digte er lavet i en tid, hvor nedskrivning ikke var almindeligt. Hukommelsen var det eneste, man havde til hjælp, når historier og digte skulle videreformidles.

Som noget helt særligt er begreberne *heiti* (alminnelige metaforer/symbolske omskrivninger) og *kenningar*: (toledede ordbilleder bestående af et hovedord og et bestemmelses ord. Fx "bølgernes heste" = skibe). Mange *kenningar* kræver særdeles godt kendskab til myter og sagn, så de har henvendt sig til en indforstået skare og er fulde af subtile (raffinerede) hentydninger, der kan være svære at oversætte. At oversætte et skjaldedigt handler derfor mere om forståelse af indhold og stemning, end om at lave en ordret fortolkning.

Sønnetabet er et af de mest berømte før-kristelige digte som kendes fra Norden. I det lange digt på 25 vers begræder Egil sin søn Børvads druknedød og ønsker hævn over havet. Han gennemgår alle de følelser, vi moderne mennesker forbinder med tabet af en elsket: chok, vrede, sorg og til sidst at komme overens med tabet. Digtet er oversat i flere omgange. I forsøget på at ramme følelsen og fortællingen bliver hver oversættelse en personlig fortolkning, og de er derfor meget forskellige. Der findes også en direkte oversættelse.

HAVET OG MENNESKET

TIL LÆREREN

Sådan gør du:

- Læs det lange digt *Sønnetabet*, og diskuter i klassen, hvad det handler om, og hvordan det er opbygget.
- Tag bussen eller cyklen til Moesgård Strand.
- Eleverne opdeles i fire grupper, som hver får tildelt en bestemt passage/et vers fra en af de 3 oversættelser, samt den direkte oversættelse.
- Hver elevgruppe udstyres med et kamera/mobilkamera.
- Hver gruppe skal lave
  - en personlig oversættelse af digtet eller af udvalgte passager/vers baseret på en valgfri fortolkning.
  - omsætte digtet (en bestemt passage/vers) eller billedserie optaget ved Moesgård Strand. Billedserien skal beskrive handlingen og de følelser, der kommer til udtryk i digtet.

Ideer til efterbehandling/differentiering/progression:

- Billederne kan sammensættes til et slideshow med oplæsning af oversættelsen som lydspor i programmet Animoto, som findes på Skoletube.
- Grupperne præsenterer egne oversættelser og fortæller om ordvalg og følelser/udtryk.
- Gør brug af programmet Padlet fra Skoletube til en fælles arbejdsplatform hvor eleverne kan præsentere deres materiale.

Perspektivering til fortid/nutid, kunst eller naturhistorie:

- *Sønnetabet* kan med fordel sammenlignes med andre nutidige digte med samme emne.
- Druknedøden og angsten for havet er også et hyppigt motiv i kunsten, her ville det være oplagt at lede efter historiske og nutidige kunstnere til at illustrere digtet. Sammenkæd evt. *Sønnetabet* med P.S. Krøyers billede: *Fiskekutterne skal lette. Efter Solnedgang. Skagen* (1894) på ARoS - og benyt evt. de øvrige relaterede arbejdsopgaver fra materialesamlingen "Havet og Mennesket".
- Se nærmere på hvordan kunstværker fra andre tidligere eller nutidige kunstnere evt. vil kunne bruges til at illustrere *Sønnetabet*.
- Arbejd evt. med *Havet og mennesket: Fiskerhuset, "En fiskerkones historie"* på Mårslet Egnsarkiv og/eller "Five Angels for the Millennium", ARoS Kunstmuseum.
- Arbejd med gæller og lunger på Naturhistorisk Museum, Aarhus.
- Besøg ARoS Aarhus Kunstmuseum
- <http://www.strandingsmuseet.dk/>

HAVET OG MENNESKET

TIL LÆREREN

Arbejdsark/Billedmateriale/Program/APP/Spil:

3 oversættelser af *Sønnetabet*

Råtekst af *Sønnetabet*.

Programmet Animoto på Skoletube.